

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๑

แนะนำครูภาษาไทย
ศาสตราจารย์ หม่อมหลวง จิรายุ นพวงศ์

อิงอร สุพันธุ์วณิช^๑

^๑ อิงอร สุพันธุ์วณิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๔๕๕ เป็นบุตรมหาเสวกโท พระยามหานามราช (ม.ร.ว. จ้างง นพวงศ์) กับคุณหญิงฟู มหานามราช อุปสมบทที่วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เป็นพระอุปัชฌายะ

การศึกษาเบื้องต้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ บิดามารดาได้ส่งเข้าโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ขณะนั้นอายุได้ ๕ ปี และได้เข้าเรียนชั้นประถม ๓ (.....) นีเยัตร์มัธยมบริบูรณ์ ซึ่งเรียกกันโดยสามัญว่า สอบไล่ได้มัธยม ๘ ในสมัยนั้น การเรียนมัธยม ๗ และมัธยม ๘ แบ่งออกเป็น ๓ แผนก คือ แผนกภาษา แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกกลาง ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ เรียนแผนกภาษา จึงต้องเรียนภาษาต่างประเทศ ๒ ภาษา คือ อังกฤษกับฝรั่งเศส ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปกรรมจรรยา คำนวณ พลศึกษา ฯลฯ ซึ่งส่วนมากคล้ายกับสมัยปัจจุบันนี้ แต่เริ่มในปีนั้นผู้ที่สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมบริบูรณ์จะต้องสอบได้คะแนนวิชาภาษาไทยไม่น้อยกว่า ๓๓ % การกำหนดเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนสนใจกับภาษาของตนมากขึ้นกว่าเดิม

พ.ศ. ๒๔๗๓ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เรียนที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สองปีแรกเรียนวิชาพื้นฐานของการเป็นครูคือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี ประวัติศาสตร์ และ ธรรมวิภาคปีที่ ๓ เรียนวิชาครู เช่น ประวัติการศึกษา หลักการสอน วิธีสอน สุขวิทยา และ จิตวิทยา เป็นต้น การฝึกสอนแบ่งเวลาการไปฝึกสอนทั้งสามภาคเรียน นอกจากนี้ ยังต้องเขียนวิทยานิพนธ์อีกด้วย เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ท่านได้เขียนเรื่อง A successful school ได้รับประกาศนียบัตรครุมัธยม หรือที่เรียกอย่างสามัญว่า ป.ม. และออกรับราชการครู ได้รับพระราชทานเงินเดือน เดือนละ ๔๐ บาท ระหว่างที่เรียนอยู่ ๓ ปีแรกนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีข้อผูกพันว่าจะต้องไปรับราชการเป็นครูตามความต้องการของกระทรวงฯ

พ.ศ. ๒๔๗๗ มหาวิทยาลัยขยายหลักสูตรอักษรศาสตร์เป็นชั้นปริญญาตรี คือเพิ่มเวลาเรียนตอนแรกเป็น ๔ ปี ถ้าจะเรียน ป.ม. ด้วยก็ต้องเรียน ๕ ปี ท่านได้กลับมาศึกษาต่อร่วมกับภาคสมทบซึ่งเรียนตอนบ่าย ตั้งแต่ประมาณ ๑๕ นาฬิกา ถึง ๑๙ หรือ ๒๐ นาฬิกา สัปดาห์ละ ๖ วัน ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เป็นอักษรศาสตรบัณฑิตรุ่นที่ ๑ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีจำนวนมากเป็นพิเศษในสมัยนั้น เพราะมีทั้งพวกเรียน ๔ ปี พวกที่เรียน ๕ ปี (รวม ป.ม. ด้วยแล้ว) และพวกที่สำเร็จ ป.ม. ไปรุ่นก่อน ๆ อีกสามรุ่นด้วย ในระหว่างเรียนชั้นอักษรศาสตร์ปีที่ ๓ และปีที่ ๔ นั้น รับราชการเป็นครูไปด้วยพร้อม ๆ กัน เข้าเป็นครู บ่ายเป็นนักเรียน

พ.ศ. ๒๔๘๒ สอบแข่งขันได้รับทุน ก.พ. เพื่อไปศึกษาวิชาภาษาโบราณตะวันออกที่ประเทศอังกฤษตามความต้องการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย | มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ยินดีรับเข้าเรียนภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีได้โดยไม่ต้องให้สอบเข้าก่อน ท่านเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ สำนัก Trinity College เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๘๔ ปีต่อมา ๒๔๘๕ สอบไล่ Preliminary Examination ได้เกียรตินิยมอันดับ ๑

ต่อมาเกิดสงครามเอเชียบูรพา ประเทศไทยถูกยึดครอง การศึกษาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ชะงักลงไป เพราะไปทำงานเสรีไทย เป็นทหารในกองทัพอังกฤษตั้งแต่ ๗ สิงหาคม ๒๔๘๕ จนสิ้นสงครามและปลดประจำการ เมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๔๘๙ ตอนเข้าประจำการเป็นพลทหาร ตอนปลดประจำการมียศเป็นนายร้อยเอก

เมื่อปลดประจำการแล้วได้ย้อนกลับไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์อีกครั้งหนึ่งและต้องตั้งต้นเรียนใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๙ สอบไล่ Preliminary Examination ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหมือนคราวก่อน พ.ศ. ๒๔๙๑ สอบ Oriental Languages Tripos ภาคที่หนึ่งได้เกียรตินิยมอันดับ ๒ ชั้นที่ ๑ และได้รับปริญญาตรีทางภาษาสันสกฤตและบาลี และในปีต่อมาสอบไล่ได้ Oriental Languages Tripos ภาคที่สองได้เกียรตินิยมอันดับ ๒ ชั้นที่ ๑ เหมือนเมื่อสอบภาคที่ ๑ วิชาที่เรียนมีภาษาสันสกฤตสมัยเวทคะ สมัยคลาสสิก ภาษาบาลี และภาษาปรากฤต

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๒ ได้รับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้รับทุนสัญญามหาวิทยาลัยอินเดียไปศึกษาต่อ ได้รับปริญญาโททางภาษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา

ประวัติการรับราชการ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๗๖ เมื่อได้รับบรรจุเป็นครูที่โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ได้รับพระราชทานเงินเดือน เดือนละ ๘๐ บาท ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต ในปีต่อมาจึงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ผู้ช่วยชั้น ๒ และได้รับพระราชทานเงินเดือน อัตราใหม่ เดือนละ ๑๔๐ บาทจนได้รับทุน ก.พ. และเริ่มเดินทางไปสหราชอาณาจักรอังกฤษ ในระยะ ๖ ปีที่โรงเรียนเบญจมบพิตรได้เป็นครูประจำชั้นตั้งแต่มัธยม ๕ (ม.ศ.๒) | เดือนละ ๑๔๐ บาทจนได้รับทุน ก.พ. และเริ่มเดินทางไปสหราชอาณาจักรอังกฤษในระยะ ๖ ปีที่โรงเรียนเบญจมบพิตรได้เป็นครูประจำชั้นตั้งแต่มัธยม ๕ (ม.ศ.๒) จนถึงมัธยมบริบูรณ์ (ม.๘ หรือ ม.ศ.๕) ได้สอนวิชาต่างๆ ที่สอนกันในโรงเรียนมัธยมแทบทุกวิชา เว้นวิชาตรีโกณมิติและวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ แต่วิชาที่สอนมากชั่วโมงคือ วิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งไวยากรณ์และวรรณคดี

เมื่อได้รับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ทางภาษาโบราณตะวันออกทั้งสองภาค ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ แล้ว ได้กลับมารับราชการที่คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม ๒๔๙๓ ประจำอยู่ในแผนกวิชาภาษาไทย เป็นข้าราชการชั้นโท ได้รับพระราชทานเงินเดือน เดือนละ ๑๖๐ บาท ได้สอนภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ปีแรก ๆ สอนแค่ภาษาอังกฤษตามคณะต่าง ๆ แทบทุกคณะ ต่อมาจึงได้สอนสันสกฤตแทนสวามี สัตยานนท์ แล้วจึงได้สอนภาษาบาลีและวรรณคดีไทยตามลำดับ เมื่อได้ปริญญาโททางวิชาภาษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกาแล้ว ได้สอนวิชาภาษาศาสตร์เพิ่มอีกวิชาหนึ่ง สอนทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท นอกจากนี้ได้ควบคุมวิทยานิพนธ์ทางภาษาและวรรณคดีไทย

พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้เลื่อนเป็นข้าราชการชั้นเอก พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้เป็นกรรมการประจำคณะอักษรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้เลื่อนเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้เลื่อนเป็นข้าราชการชั้นพิเศษ เป็นศาสตราจารย์และเป็นหัวหน้าแผนกวิชาภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับแต่งตั้งจากสภามหาวิทยาลัยให้เป็นคณบดีคณะอักษรศาสตร์

ตั้งแต่กลับจากสหราชอาณาจักรอังกฤษ มารับราชการที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการต่าง ๆ หลายแห่ง คือ กรรมการสภามหาวิทยาลัย กรรมการวิชาการ และกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย กรรมการปกครองของมหาวิทยาลัย กรรมการประจำคณะอักษรศาสตร์ ประธานกรรมการปกครองคณะอักษรศาสตร์ กรรมการสอบคัดเลือกของ ก.พ. ทางวิชาภาษาอังกฤษและวิชาภาษาไทย กรรมการสอบไล่ชั้นมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ทางวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทย ประธานกรรมการบัญญัติศัพท์การศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ นายกสโมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์ | นอกจากนี้เป็นกรรมการเฉพาะเรื่องหลายคณะ เช่น กรรมการจัดงานพระราชทานปริญญา กรรมการปฐมนิเทศและสัมมนาอาจารย์ใหม่ และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานคือ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ และปฐมจุลจอมเกล้า

ศาสตราจารย์ ม.ล.จिरายู นพวงศ์ กับภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ม.ล. จिरายู นพวงศ์ ได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์ประจำในภาควิชาภาษาไทยและภาษาโบราณตะวันออก เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ หลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ มีศาสตราจารย์พระวรเวทย์พิสิฐ เป็นหัวหน้าภาคและศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ เป็นคณบดีคณะอักษรศาสตร์ ขณะนั้นมีอาจารย์ประจำภาครวม ๕ คนเท่านั้น อีก ๓ คน ได้แก่ นางสาวฉลวย กาญจนาคม (ศาสตราจารย์ ฉลวย วุธาพิทย) นางสาวสุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ (ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์) และนางสาวเบ็ญจวรรณ ธีนวารช (ศาสตราจารย์เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล) และมีอาจารย์พิเศษ ๔ ท่านคือ ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน อาจารย์เกษม บุญศรี นางสาวช่อนกลิ้ง พิเศษกลกิจ (รองศาสตราจารย์ช่อนกลิ้ง พิเศษกลกิจ) และอาจารย์สวามี สัตยานนท์

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ท่านได้ไปศึกษาและดูงานในสหรัฐอเมริกา และเดินทางกลับเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๗ ในเดือนมิถุนายนปีเดียวกันนั้นเอง ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย และในปีต่อมาคือปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์วิชาภาษาไทย และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะอักษรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ม.ล.จिरายู นพวงศ์ เป็นผู้ที่ใฝ่ใจในวิชาการมาก เมื่อรับตำแหน่งใหม่ๆ ท่านก็ได้ส่งเสริมให้ภาคสะสมหนังสือเป็นห้องสมุดของภาคโดยเฉพาะ เพื่อให้อาจารย์และนิสิตได้มีหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้า เฉพาะวิชาภาษาไทยได้เต็มที่ ขณะนี้มีหนังสือในห้องสมุดของภาค ทั้งที่เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว

ในด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นปริญญาตรีแต่เดิมหมวดวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ ๑ ถึง ๔ รวมวิชาด้านภาษาและวรรณคดีไว้ด้วยกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ท่านก็ได้เสนอให้แยกวิชาชั้นปีที่ ๔ เป็นสองหมวด คือ หมวดไทย ๑ ซึ่งเป็นวิชาทางด้านภาษา และหมวดไทย ๒ ซึ่งเป็นวิชาทางด้านวรรณคดี เป็นการเปิดโอกาสให้

นิสิตได้เลือกเรียนวิชาตามที่ตนถนัดได้มากขึ้น ส่วนวิชาชั้นปีที่ ๑ ถึง ๓ ก็ได้ปรับปรุงแก้ไขหนังสือวรรณคดีที่กำหนดให้นิสิตอ่านทั้งที่เป็นหนังสืออ่านในเวลาและหนังสืออ่านนอกเวลา โดยจัดให้นิสิตได้มีโอกาสอ่านและทำความเข้าใจกับหนังสือวรรณคดีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ทางด้านภาษาก็ปรับปรุงให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยให้นิสิตได้เรียนทั้งด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทางด้านทฤษฎีก็จัดให้มีทั้งความรู้เก่าและความรู้ใหม่ทั้งสองอย่าง โดยแบ่งวิชาหลักภาษาไทยเป็นหลักภาษาไทย ๑ ซึ่งศึกษาภาษาไทยตามแนวเดิม และหลักภาษาไทย ๒ ซึ่งศึกษาภาษาไทยตามแนววิชาภาษาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นแนวใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ คณะอักษรศาสตร์ได้เปลี่ยนมาใช้ระบบหน่วยกิต ก็ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทยกันอีก เพื่อให้เหมาะสมกับระบบนี้ ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแต่ละครั้ง ท่านจะปรึกษาหารืออาจารย์ในภาคและพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ ทำให้อาจารย์แต่ละคนรู้สึกสะดวกใจในการแสดงความคิดเห็นของตน นับว่าท่านเป็นผู้ที่บริหารงานตามแนวประชาธิปไตยอย่างเต็มที่

ส่วนหลักสูตรปริญญาโทและประกาศนียบัตรชั้นสูง ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยอยู่เสมอ ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นปีที่มหาวิทยาลัยได้มีคณะ บัณฑิตวิทยาลัยเพิ่มขึ้นมา ผู้ที่ศึกษาชั้นปริญญาโทจะต้องเขียนวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียว ไม่มีรายวิชาเรียนแต่อย่างใด ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นต้นมา ตามระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรของแต่ละภาควิชาจะต้องประกอบไปด้วยรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์ ภาควิชาภาษาไทยก็ได้ร่างหลักสูตรขึ้นตามแนวนี้

ระยะแรก ๆ มีนิสิตมาเข้าเรียนชั้นปริญญาโทเป็นจำนวนน้อย ทางภาคไม่สามารถจะจัดให้มีวิชาเลือกได้มากเท่าที่ควร เหตุหนึ่งที่ทำให้มีผู้สมัครน้อยอาจจะเป็นเพราะตอนแรก ๆ กำหนดจะรับแต่ผู้ที่สำเร็จอักษรศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ครั้นเมื่อบัณฑิตวิทยาลัยแก้ไขระเบียบใหม่โดยมีนโยบายให้ภาคต่าง ๆ พิจารณารับผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีจากสถาบันอื่นซึ่งเทียบเท่าได้

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้สนับสนุนนโยบายนี้อย่างเต็มที่ เพราะต้องการเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจศึกษาวิชาภาษาไทยได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ทางด้านนี้ได้เป็นจำนวนมากขึ้น เมื่อมีนิสิตมากขึ้นก็เป็นผลให้ภาคสามารถจัดให้มีวิชาเลือกได้มากกว่าแต่ก่อน กล่าวคือเดิมทีเดียวนิสิตทุกคนจะต้องเรียนทั้งวิชาทางด้านภาษาและวรรณคดี ตามที่ภาคกำหนดให้ จะเลือกได้ก็เฉพาะตอนที่เขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งนิสิตอาจจะเลือกเขียนทางด้านภาษาหรือทางด้านวรรณคดีก็ได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ทางภาคได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสียใหม่และเริ่มใช้ใน ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยอนุญาตให้นิสิตเลือกเรียนวิชาหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งได้ คือ ถ้าจะเรียนหนักทางด้านภาษาหรือวรรณคดี ก็ให้เลือกวิชาทางด้านนั้นให้มากที่สุด ตามจำนวนหน่วยกิตที่ภาคได้กำหนดไว้

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางภาษาบาลีและสันสกฤต ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ คณะอักษรศาสตร์ก็ได้แต่งตั้งให้ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ เป็นกรรมการร่างหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาบาลีและสันสกฤต ร่วมกับกรรมการอื่นอีก ๒ ท่าน คือ ศาสตราจารย์ฉลวย วุฑฒิตย์ ปีการศึกษา ๒๕๑๕ นี้เป็นปีแรกที่ภาควิชาภาษาตะวันออกเปิดสอนชั้นปริญญาโทสาขาวิชาบาลีและสันสกฤต และท่านก็สอนอยู่หลายวิชา

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้เป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมให้ภาควิชาภาษาไทยได้เจริญเติบโต มาจนก้าวน้ำทุกวันนี้ ทั้งนี้เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและสนับสนุน ความคิดใหม่ ๆ ซึ่งมีผู้เสนอ มีความสุขุมรอบคอบ รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ มีนโยบายอันแน่วแน่ที่จะขยายงาน ของภาควิชาภาษาไทย และสนับสนุนให้อาจารย์ในภาคได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ศาสตราจารย์ ม.ล.จิรายุ นพวงศ์ กับ การเรียนการสอนภาษาไทย

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้สอนภาษาไทยในคณะอักษรศาสตร์มาหลายสิบปี ท่านมีลูกศิษย์ เป็นจำนวนมาก วิชาที่ท่านสอนมีหลายวิชาคือ ศิลปะการใช้ภาษา ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต (สมัยก่อน ถือว่าเป็นวิชาของภาควิชาภาษาไทย) มหาชาติคำหลวง ศัพท์สันนิษฐานและศัพท์บัญญัติ

บรรดาลูกศิษย์ที่เคยเรียนจะต้องจำวิธีการสอนของท่านได้ดี เพราะท่านจะมีอารมณ์ดีอยู่เสมอขณะที่ สอน ท่านจะหาเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยมาเล่าเพื่อให้เพลิดเพลิน บางครั้งศัพท์คำหนึ่งท่านสามารถอธิบายแจ่มแจ้ง ตั้งแต่รากศัพท์ ความหมายที่มา การใช้ ฯลฯ ได้เป็นชั่วโมง พร้อมทั้งเล่าเรื่องประกอบทำให้ลูกศิษย์จดจำได้

สิ่งที่ทุกคนไม่เคยลืมคืออารมณ์ขันของอาจารย์ น้อยครั้งที่เราจะเห็นอาจารย์โกรธ บางครั้งอาจารย์ มีงานมากต้องประชุมบ่อย ๆ แต่ท่านก็สั่งให้ลูกศิษย์นั่งรออยู่เสมอ ท่านจะต้องรีบกลับมาสอนแม้จะติดธุระ ต่าง ๆ หลายสิบปีที่ผ่านมาอาจารย์ก็ยังคงเป็นอาจารย์ที่รักของพวกศิษย์อยู่เสมอ ในเรื่องการเรียนการสอน ภาษาไทยนั้นท่านได้เคยแสดงความเห็นไว้ว่า

“เรื่องการสอนการเรียนภาษาไทยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยไทย บัณฑิตที่มหาวิทยาลัยผลิต ออกไปก็เป็นบัณฑิตไทยจะเป็นผู้นำและตัวอย่าง จึงควรมีความรู้และสามารถ ใช้ภาษาของตนได้อย่างดี

ความสามารถเช่นนี้ นอกจากจะเป็นเครื่องหมายของผู้มีการศึกษาแล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อไปด้วย เพราะว่าภาษานั้นมิใช่เป็นแต่รูปแบบ สำหรับแสดงความคิดให้ปรากฏแก่ผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นทราบความคิดของเรา เท่านั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือสำหรับคิดด้วย ดังนั้นการรู้ภาษาดีจึงเท่ากับมี ความสามารถที่จะคิด และที่จะแสดงความคิดได้ดีและโดยสะดวกด้วย

การเรียนภาษาไทยในชั้นมหาวิทยาลัยจึงน่าที่จะเป็นประโยชน์ ไม่เฉพาะ แก่ผู้มุ่งที่จะเรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอกหรือวิชาโทเท่านั้น นิสิตคณะอื่น ๆ ก็น่าจะได้เรียนด้วย การเรียนภาษาและวรรณคดีของตนเองนั้นเป็นการเรียน วัฒนธรรมของชาติตนเองด้วย และคนที่มิวัฒนธรรมร่วมกันหรือรู้สึกว่ามีวัฒนธรรมร่วมกันย่อมจะร่วมสามัคคีเป็นหมู่คณะเดียวกันได้มั่นคงกว่า คนต่างวัฒนธรรมกัน”

จะเห็นได้ว่า ท่านมองเห็นความสำคัญของภาษาไทยมาก นอกจากท่านจะสนใจภาษาปัจจุบันแล้ว ท่านก็สนใจภาษาโบราณด้วย ดังจะเห็นได้จากบทความ “อักขรวิธีในศิลาจารึก หลักที่ ๑” ซึ่งเป็นปาฐกถาพิเศษในโอกาสที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมทางวิชาการฉลอง ๗๐๐ ปี แห่งลายสือไทย เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๖ ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้ให้ความรู้เกี่ยวกับอักขรวิธีในสมัยสุโขทัยหลายประการ

นับได้ว่าศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ เป็นครูผู้สอนและสนใจศึกษาภาษาไทยอย่างแท้จริงผู้หนึ่ง

ที่มา: แนะนำครูภาษาไทย ศาสตราจารย์ หม่อมหลวง จิรายุ นพวงศ์. (๒๕๓๑). *ภาษาและวรรณคดีไทย*, ๕(๑), ๘๕-๙๓.

บทความนี้เรียบเรียงและตัดตอนจาก

“สี่ศาสตราจารย์” ที่ระลึกงานสี่ศาสตราจารย์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒

บรรณานุกรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ม.ล.จिरายุ นพวงศ์

บทความในวารสาร

จिरายุ นพวงศ์, หม่อมหลวง. (2527). อักษรวิธีในศิลาจารึกหลักที่ 1. *ภาษาและวรรณคดีไทย*. 1,2 (สิงหาคม 2527), 3-15.

หนังสือ

จिरายุ นพวงศ์, หม่อมหลวง. (2547). *อักษรารวดี*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.

บทความและปาฐกถา²

ภาษาบาลีอย่างย่อง่าย

วิเคราะห์ภาษาบาลีและสันสกฤตในมหาชาติคำหลวง

วัฒนธรรมไทยได้อะไรจากมหาภารตะ

ทัศน์ขมาต

การวางมาตรฐานภาษาไทย

บทความและบันทึกคำสอนจากการบรรยายในชั้นเรียน³

บทอ่านภาษาสันสกฤต

ประวัติวรรณคดีสันสกฤต

ศิลปะการใช้ภาษา

ศัพท์สันนิษฐานและศัพท์บัญญัติ

มหาชาติคำหลวง

² ดุษฎีพร ชำนิโรคนานตี. (บรรณาธิการ). (2535). จิรายุณิพนธ์. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1-44.

³ ดุษฎีพร ชำนิโรคนานตี. (บรรณาธิการ). (2535). จิรายุณิพนธ์. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 45-172.

ข้อเขียนเบ็ดเตล็ด⁴

การศึกษาในมหาวิทยาลัย

คนเก่ง

นายประดิษฐ์ มักร้าน

ข้อนี้หากตั้งใจ

ศัพท์สันนิษฐานและคำยืม

ศัพท์อาหม

นักเขียนที่ดี

⁴ ดุษฎีพร ชำนิโรตศานต์. (บรรณาธิการ). (2535). จิรายุณีพนธ์. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 173-193.